

УДК 351:620.9(477)

<https://doi.org/10.62664/cpa.2026.01.37>

Вікторія ФІЛІПОВА,

завідувач кафедри державного управління

і місцевого самоврядування,

Херсонський національний технічний університет,

доктор наук з державного управління, професор

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-8476-3341>

(© ФІЛІПОВА В., 2026)

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТРАНСФОРМАЦІЄЮ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто трансформацію енергетичної сфери України як складний і багатовимірний процес, що виходить за межі суто галузевого регулювання та набуває ознак цілісного напрямку публічного управління. Показано, що в сучасних умовах розвиток енергетики визначається не лише потребою в технологічному оновленні, а й потребою одночасного розв'язання завдань енергетичної безпеки, повоєнного відновлення, децентралізації генерації, декарбонізації, залучення інвестицій і наближення до європейських правил функціонування енергетичних ринків. У центрі уваги перебуває питання того, яким чином публічна влада має поєднувати стратегічне планування, регуляторні механізми, міжрівневу координацію, взаємодію з приватним сектором і залучення громад для забезпечення послідовного та керованого енергетичного переходу. Аналіз сучасних наукових і аналітичних джерел дав змогу простежити, що енергетична трансформація дедалі чіткіше осмислюється в трьох взаємопов'язаних площинах: як проблема інструментів державного впливу,

як сфера багаторівневого врядування та адміністративної спроможності, а також як простір справедливого й інклюзивного переходу. На цій основі енергетичну трансформацію України подано як процес, у якому мають бути узгоджені безпекова, модернізаційна та соціально справедлива логіки розвитку. Особливу увагу зосереджено на значенні регуляторної стабільності, прозорості процедур, інституційної координації, розвитку розподіленої генерації, нагромаджувачів енергії, локального енергетичного планування та адаптивного врядування в умовах воєнних ризиків і повоєнної відбудови. Підсумовано, що результативність трансформації енергетичної сфери України залежить не стільки від кількості окремих рішень, скільки від цілісності управлінської архітектури, здатної поєднати відновлення інфраструктури з довгостроковою модернізацією, євроінтеграцією та кліматично орієнтованим розвитком. Енергетичний перехід у цьому сенсі постає як стратегічна перебудова всієї системи публічного управління, від якості якої залежатимуть стійкість держави, надійність енергопостачання та соціальна збалансованість майбутніх змін.

Ключові слова: *відновлювальні джерела енергії, енергетична інфраструктура, сфера енергетики, державна влада, альтернативна енергія, державна політика, державне управління, державне регулювання, стратегічне планування, механізм, інструменти, глобалізація, модернізація.*

Viktoriia FILIPPOVA,

Head of the Department of Public Administration
and Local Self-Government,

Kherson National Technical University,

Doctor of Science in Public Administration, Professor

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-8476-3341>

PUBLIC ADMINISTRATION OF THE TRANSFORMATION OF UKRAINE'S ENERGY SECTOR

The article examines the transformation of Ukraine's energy sector as a complex and multidimensional process that extends beyond narrow sector-specific regulation and acquires the characteristics of an integrated domain of public administration. It is demonstrated that, under current conditions, energy sector development is determined not only by the need for technological modernization, but also by the necessity of simultaneously addressing the tasks of energy security, post-war recovery, decentralized generation, decarbonization, investment attraction, and approximation to European rules governing energy markets. The study focuses on how public authorities should combine strategic planning, regulatory mechanisms, multilevel coordination, interaction with the private sector, and community engagement in order to ensure a consistent and manageable energy transition. An analysis of contemporary scholarly and analytical sources made it possible to trace how energy transformation is increasingly conceptualized in three interrelated dimensions: as a matter of instruments of state influence, as a sphere of multilevel governance and administrative capacity, and as a space for a just and inclusive transition. On this basis, the transformation of Ukraine's energy sector is presented as a process in which the logics of security, modernization, and social justice must be aligned. Particular attention is paid to the importance of regulatory stability, procedural transparency, institutional coordination, the development of distributed generation, energy storage systems, local energy planning, and adaptive governance under conditions of wartime risks and post-war reconstruction. It is concluded that the effectiveness of the transformation of Ukraine's energy sector depends less on the number of individual decisions than on the integrity of the governance architecture capable of combining infrastructure recovery with long-

term modernization, European integration, and climate-oriented development. In this sense, the energy transition emerges as a strategic restructuring of the entire system of public administration, the quality of which will determine state resilience, the reliability of energy supply, and the social balance of future change.

***Keywords:** renewable energy sources, energy infrastructure, energy sector, public authorities, alternative energy, public policy, public administration, state regulation, strategic planning, mechanism, instruments, globalization, modernization.*

Постановка проблеми. Трансформація енергетичної сфери України відбувається в умовах, коли питання безпеки постачання, відновлення пошкодженої інфраструктури, децентралізації генерації, інтеграції до європейського ринку та декарбонізації більше не можуть розглядатися відокремлено. Саме тому енергетична політика перестає бути вузькосекторною сферою технічного регулювання і перетворюється на складний об'єкт публічного управління, у якому перетинаються інтереси держави, територіальних громад, приватного капіталу, регуляторів та споживачів. За таких обставин проблема полягає не лише у виборі технологічної траєкторії розвитку енергетики, а передусім у відсутності цілісної управлінської моделі, здатної поєднати завдання енергетичної безпеки, повоєнного відновлення, інвестиційної передбачуваності, соціальної справедливості та інституційної сумісності з правом і практиками Європейського Союзу.

Отже, ключового значення набуває питання про те, якими саме інструментами, механізмами координації та формами відповідальності має користуватися публічна влада, щоб енергетична трансформація України була не фрагментарною, а послідовною та керованою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній науковій літературі дослідження енергетичної трансформації дедалі частіше здійснюються не лише в техніко-економічному, а й у публічноуправлінському вимірі. Це зумовлено тим, що перехід до нової енергетики охоплює не окремі секторні зміни, а комплекс взаємопов'язаних процесів – від формування правил ринку та інституційної координації до забезпечення соціальної справедливості, регуляторної стабільності й участі різних груп стейкхолдерів. У науковому дискурсі ці процеси найчастіше аналізуються в трьох взаємопов'язаних площинах: як проблема інструментів державного регулювання, як питання багаторівневого врядування та адміністративної спроможності, а також як виклик справедливого й інклюзивного енергетичного переходу. У цьому контексті А. Фарідзад та співавтори, узагальнюючи значний масив наукових праць, доводять, що саме публічноуправлінські механізми, політична узгодженість та питання енергетичної справедливості дедалі виразніше визначають дослідницький порядок денний у сфері енергетичного переходу [1].

Дальший розвиток цієї проблематики пов'язано із пошуком оптимальних інструментів державного впливу. Так, С. Парк обґрунтовує, що ефективне врядування у сфері відновлюваної енергетики не може спиратися лише на один тип регуляторного впливу, оскільки адміністративні, ринкові та інформаційні засоби мають застосовуватися у взаємодоповнювальний спосіб [2]. Своєю чергою, А. Сен і Т. Джамасб показують, що енергетичний перехід не зменшує ролі держави, а скоріше трансформує її функції: держава дедалі частіше постає не тільки регулятором, а й координатором ринкових процесів, розпорядником стратегічних ресурсів й активним учасником нових інституційних конфігурацій [3]. Подібну логіку підтримують Т. Сонг, Х. Лі та Ц. Фен, які наголошують, що результативність енергетичного переходу значною мірою залежить від узгодженості політичних рішень і якості взаємодії між урядом

та приватним сектором [4]. Узагальнюючи ці підходи, можна стверджувати, що в сучасній літературі ефективність енергетичного переходу дедалі меншою мірою пов'язується лише з ринковою лібералізацією і дедалі більшою з якістю публічного управління, інституційною узгодженістю та здатністю держави конструювати правила довгострокової трансформації.

Окремий блок досліджень присвячено багаторівневому врядуванню та адміністративній спроможності органів влади. Н. Кюн і М. Вастрем звертають увагу на те, що рішення місцевих посадовців у сфері вітрової енергетики формуються не лише під впливом формальних нормативів, а й під дією локальної логіки публічного управління, рівня конфліктності та характеру взаємодії з громадами. Такий підхід є важливим для розуміння того, що енергетична трансформація реалізується не тільки через національні стратегії, а й через практики місцевого врядування, де вирішується питання суспільної підтримки, просторового планування та прийнятності конкретних проєктів [5].

Водночас А. Вахаб, М. Хасрул і С. Сярифуддін наголошують, що навіть змістовно якісна політика у сфері відновлюваної енергетики втрачає ефективність за відсутності достатніх ресурсів, належної міжрівневої координації та адміністративної спроможності виконавців [6]. У подібному ключі Д. Сойлемез і А. Сойлемез [7], а також Р. Лоні та С. Павлович [8] пов'язують успішність енергетичного переходу з наявністю послідовних структур управління, регуляторної передбачуваності, прозорих процедур і системної участі стейкхолдерів.

Ще один напрям наукових досліджень стосується інклюзивності переходу, справедливої трансформації та якості ринкових механізмів. У своїх наукових працях Б. Совакул та співавтори доводять, що соціальні інновації здатні прискорювати енергетичний перехід, оскільки вони посилюють суспільну підтримку, залучення місцевих спільнот і легітимність змін [9]. М. Робінсон і М. де Вібе, своєю чергою, звертають

увагу на ризики непрозорості, конфлікту інтересів і слабкої підзвітності у секторі відновлюваної енергетики, що безпосередньо впливає на справедливість енергетичного переходу [10]. Е. Матьє та Х. Валенсуела наголошують, що аукціони у сфері відновлюваної енергетики варто розглядати не лише як ціновий механізм, а як окрему управлінську архітектуру, у межах якої важливими є розподіл повноважень, координація та вплив приватних операторів [11]. Л. Рейман-Бакхус і П. Волш застерігають від надмірного спрощення оцінки енергетичного переходу через універсальні індекси, оскільки управлінські рішення мають урахувати національний контекст і чинник невизначеності [12]. У контексті глобального врядування А. Лугсамі демонструє водночас інституційну комплементарність і фрагментарність механізмів регулювання відновлюваної енергетики [13]. Дж. Дутра і Ж. Васконселос наголошують, що децентралізація, цифровізація та зростання кількості учасників ринку посилюють потребу в адаптивному регулюванні [14]. Доповнюючи це, у матеріалах UNDP акцентується, що справедливий енергетичний перехід потребує поєднання прямої політики держави з партнерськими механізмами залучення приватного сектору [15].

Водночас, попри значний обсяг наукових напрацювань, у наявних дослідженнях недостатньо системно поєднано публічноуправлінський, безпековий, євроінтеграційний і відновлювальний виміри трансформації енергетичної сфери України в межах єдиної аналітичної моделі, придатної для обґрунтування практичних управлінських рішень. Саме це зумовлює потребу в цілісному осмисленні енергетичного переходу не лише як техніко-галузевої модернізації, а як складного предмета публічного управління, що вимагає узгодження інституційних, регуляторних і соціальних механізмів розвитку.

Мета статті полягає в обґрунтуванні ключових напрямів та інструментів публічного управління трансформацією енергетичної сфери України на основі узагальнення сучасних наукових і аналітичних джерел.

Виклад основного матеріалу. Енергетична трансформація є не просто зміною джерел енергії, а складним і тривалим процесом перебудови правил, інституцій та механізмів взаємодії між державою, ринком і суспільством. Вона охоплює не лише технологічний вимір, а й питання публічного управління, регуляторної координації, фінансового забезпечення та соціальної справедливості, що зумовлює потребу в цілісному науковому осмисленні її змісту й управлінських наслідків. У сучасних умовах енергетична політика вже не може розглядатися як суто галузеве регулювання виробництва й постачання енергії [2; 13]. Її варто трактувати як багатовимірний напрям публічного управління, у межах якого формуються довгострокові орієнтири розвитку, узгоджуються інтереси різних акторів і визначаються інструменти забезпечення стійкості енергетичної системи. Саме тому дослідження енергетичного переходу потребує виходу за межі вузького секторного підходу та зосередження на логіці управління самою архітектурою змін.

Передусім потрібно виходити з того, що енергетична трансформація не зводиться до простого заміщення одного виду енергоносіїв іншим і не може бути описана як швидкий або лінійний процес. Ідеться про тривалу й багатовимірну перебудову правил, інституцій, механізмів координації та моделей взаємодії між державою, ринком і суспільством. У такому розумінні енергетичний перехід охоплює не лише зміну технологічної бази, а й переосмислення способів ухвалення рішень, розподілу повноважень й управління ризиками. Саме тому традиційна галузева логіка, зосереджена переважно на регулюванні виробництва та постачання енергії, є недостатньою для пояснення сучасних трансформаційних процесів. За таких умов енергетична політика має розглядатися як комплексний напрям

публічного управління, у якому одночасно поєднуються регуляторні, фінансові, технологічні та соціальні інструменти [1]. Це означає, що стратегічні документи, правові норми, тарифна політика, ринкові стимули, механізми аукціонного розподілу, цифрові сервіси, інформаційні кампанії та інструменти залучення споживачів не можуть існувати окремо один від одного. Їх результативність залежить від внутрішньої узгодженості, послідовності застосування та здатності працювати як єдиний інструментальний комплекс, орієнтований на довгострокові цілі розвитку.

При цьому варто розуміти, що енергетичний перехід не означає зменшення ролі держави. Навпаки, у нових умовах змінюється сама природа її участі: держава вже не постає лише органом контролю, а перетворюється на ключового координатора, що забезпечує поєднання ринкових механізмів із суспільно значущими цілями. Її функція полягає не лише в установленні правил, а й у створенні умов для ресурсної доступності, підтриманні балансу інтересів, запобіганні диспропорціям та гарантуванні передбачуваності для всіх учасників ринку [3].

Отже, у центрі публічного управління в енергетичній сфері перебуває вже не окремий сектор чи ресурс, а цілісна архітектура переходу, здатна забезпечити стійкість, справедливість і керованість змін. Звідси випливає, що успішність енергетичної трансформації визначається не масштабом державного втручання як таким, а якістю його організації. Важливим стає не просто наявність політичних рішень, а їх узгодженість між собою, відповідність інституційним можливостям та здатність формувати збалансоване поєднання різних політичних і регуляторних інструментів. Особливої ваги набуває взаємодія між державою і приватним сектором, оскільки саме вона забезпечує практичну реалізацію стратегічних намірів, мобілізацію ресурсів й адаптацію до нових ринкових умов. У цьому сенсі енергетична політика постає як простір, де визначальним є не окремий

механізм впливу, а загальна логіка управлінського дизайну, що формує траєкторію розвитку всієї системи.

Рис. 1 Контур публічного управління трансформацією енергетичної сфери України

Джерело: укладено автором на основі аналізу [1-17]

Проте навіть добре вибудований інструментальний комплекс не забезпечує бажаного результату автоматично, якщо його не інтегровано до системи багаторівневого врядування. Енергетична трансформація за своєю природою потребує узгодження рішень, що ухвалюються на різних рівнях публічної влади, оскільки саме на стику національних стратегій, регіональних пріоритетів і місцевих інтересів формується реальна траєкторія змін [5]. На місцевому рівні рішення щодо розвитку енергетичної інфраструктури, зокрема вітроенергетики, залежать не лише від формальних державних приписів, а й від того, як органи влади співвідносять їх із просторовими обмеженнями, соціальними очікуваннями, конфліктами інтересів та позицією громад [14]. Для України це означає, що енергетична трансформація не може бути зведена до централізованого управлінського

імпульсу: вона потребує активної участі регіонів і територіальних громад у плануванні, розміщенні нових генерувальних потужностей, розвитку розподіленої генерації, модернізації мережевої інфраструктури та впровадженні систем нагромадження енергії. Особливо це стосується умов воєнного часу та повоєнного відновлення, коли саме громади, регіони та локальні оператори часто стають першими суб'єктами реагування, відновлення й адаптації енергетичної інфраструктури до нових ризиків.

Роль територіальних громад у забезпеченні повоєнної енергетичної стійкості України не може обмежуватися статусом виконавців рішень, сформованих на центральному рівні, оскільки саме на локальному рівні дедалі частіше концентруються практичні завдання відновлення, адаптації та підтримання неперервності енергозабезпечення. У воєнних і повоєнних умовах громади стають не лише простором реалізації державної політики, а й самостійними суб'єктами формування енергетичної спроможності територій, оскільки від їх організаційної готовності, здатності до локального планування, якості взаємодії з операторами систем, бізнесом і населенням залежить швидкість відновлення критичної інфраструктури та ефективність впровадження нових енергетичних рішень. Ідеться насамперед про розвиток локальної генерації, резервних джерел живлення, мікромереж, систем нагромадження енергії, енергоефективних рішень для об'єктів соціальної сфери, а також про створення механізмів управління споживанням у кризових ситуаціях. Водночас значення громад полягає не лише в технічній або організаційній функції, а й у здатності забезпечувати соціальну прийнятність енергетичних змін, оскільки саме на місцевому рівні найбільш відчутними стають наслідки тарифних рішень, просторового розміщення нових потужностей, змін у доступі до енергетичних послуг і розподілі вигод від реалізації інфраструктурних проєктів. З цього погляду громади варто розглядати як ключову ланку стійкості, що поєднує безпековий, управлінський і соціальний виміри енергетичної політики. Саме тому

посилення їх ролі потребує не декларативного закріплення повноважень, а розвитку реальних інституційних можливостей: доступу до фінансових ресурсів, аналітичної підтримки, фахових кадрів, інструментів енергетичного планування та процедур участі населення в ухваленні рішень. Лише за такої умови громади зможуть поставати не периферійним елементом відбудови, а активним носієм нової моделі енергетичної стійкості, у якій локальна ініціатива, управлінська спроможність і суспільна довіра стають важливими чинниками загальнонаціональної трансформації.

Однак, сама наявність стратегічно правильних рішень ще не гарантує їх результативності, якщо адміністративна система не здатна забезпечити їх практичне втілення. Адміністративні бар'єри, нестача кадрових і фінансових ресурсів, слабка горизонтальна та вертикальна координація, а також недостатня узгодженість між нормативними вимогами й виконавськими можливостями можуть істотно знижувати ефективність навіть найбільш обґрунтованої політики [6; 13]. Саме тому для України проблема інституційної спроможності є не допоміжною, а базовою. Вона охоплює здатність центральних органів влади формувати послідовні та взаємоузгоджені рішення, спроможність регуляторних інституцій діяти незалежно, передбачувано й професійно, а також наявність у місцевого самоврядування потрібних ресурсів, процедур і компетентностей для підготовки та реалізації енергетичних проєктів.

За таких умов ключового значення набуває питання якості самої моделі врядування. Ефективні структури публічного управління у сфері енергетики ґрунтуються на регуляторній стабільності, прозорості процедур і системному залученні зацікавлених сторін до формування та реалізації політики. Ідеться не лише про формальне розмежування повноважень, а про створення такої управлінської архітектури, у якій рішення не втрачають узгодженості під час проходження між рівнями влади, а навпаки зберігають стратегічну цілісність і водночас адаптуються до локальних умов. У цьому

сенсі децентралізовані рішення, міжсекторальна координація та тісніший зв'язок енергетичної політики з завданнями територіального розвитку постають не додатковими перевагами, а потрібними передумовами успішної трансформації [7; 12].

Особливого значення в цьому контексті набуває інклюзивність переходу, що має не декларативний, а функціональний характер. Соціальні інновації, кооперативні моделі, міські та громадські енергетичні ініціативи, а також нові форми участі здатні не лише підвищувати суспільну підтримку рішень, а й прискорювати сам перехід до нової енергетики. Це зумовлено тим, що залучення громад змінює не тільки спосіб ухвалення рішень, а й механізм їх легітимації, створюючи умови для ширшого доступу до інформації, більшої підзвітності та спільного розподілу вигод. Отже, участь населення та місцевих спільнот не варто зводити до формального громадського обговорення; вона має набувати форми реального співуправління, локальної імплементації політики та включення громад до процесу ухвалення рішень [13].

Саме в цій площині особливо важливими є застереження щодо ризиків непрозорості у відновлюваній енергетиці. Якщо механізми ліцензування, розподіл земельного ресурсу, доступ до субсидій, формування фондів громадської вигоди чи корпоративна структура інвестора залишаються непрозорими, то енергетичний перехід може породжувати нові нерівності замість їх пом'якшення. До того ж для України, де великий обсяг повоєнних інвестицій поєднуватиметься з високими антикорупційними вимогами, ця теза має принципове значення.

Дальший аналіз вимагає перейти від загальних інституційних передумов енергетичної трансформації до тих конкретних механізмів, через які вона реалізується на практиці. Це важливо, оскільки ефективність енергетичного переходу визначається не лише наявністю стратегічних цілей, а й тим, як саме вони матеріалізуються в інструментах державної

політики, процедурах відбору проєктів, правилах доступу до ринку та способах взаємодії між різними суб'єктами. Саме на цьому рівні стає очевидним, що управління енергетичною трансформацією є не суто ринковим, а насамперед публічноуправлінським процесом. У цьому контексті аукціони у сфері відновлюваної енергетики варто розглядати не просто як технічний механізм розподілу підтримки, а як окрему управлінську архітектуру, у межах якої поєднуються регуляція, координація, розподіл повноважень і вплив приватних операторів [13; 15]. Для України це означає, що впровадження конкурентних процедур підтримки ВДЕ має спиратися не лише на формальне запровадження ринкового інструменту, а на створення прозорих правил участі, передбачуваних умов виконання зобов'язань і чіткої взаємодії між урядом, регулятором, системними операторами та інвесторами. Без такого узгодження аукційні механізми ризикують стати не інструментом розвитку, а джерелом нової інституційної нестабільності. Таким чином, управлінська якість аукціонного механізму варто оцінювати не лише за ціновим результатом, а й за рівнем процедурної прозорості, стабільністю регуляторних умов, виконуванистю контрактних зобов'язань та здатністю механізму сприяти стратегічним цілям енергетичної трансформації.

Важливо звернути увагу на ще один елемент – фінансово-інвестиційну архітектуру трансформації енергетичної сфери України, що має розглядатися не як сукупність окремих джерел фінансування, а як системно організований механізм мобілізації, розподілу та захисту ресурсів, спрямованих на досягнення довгострокових цілей енергетичного переходу. У сучасних умовах критично важливим є не лише залучення коштів на відбудову зруйнованих об'єктів, а й формування такої моделі інвестування, що не відтворюватиме структурні вади попереднього етапу розвитку галузі, зокрема надмірну залежність від централізованої генерації, слабку диверсифікацію джерел енергії та хронічну невизначеність регуляторного

середовища [13; 16;17]. Саме тому інвестиційна політика у сфері енергетики має бути підпорядкована логіці стратегічного оновлення, у межах якої пріоритет отримують проекти, що одночасно підвищують стійкість енергосистеми, розширюють можливості розподіленої генерації, стимулюють розвиток мережевої інфраструктури, нагромаджувачів енергії та цифрових рішень, а також посилюють сумісність України з європейським енергетичним простором. За таких умов особливого значення набуває здатність держави створити зрозумілу й довгостроково передбачувану рамку для інвестора, у якій поєднуються гарантії виконання зобов'язань, мінімізація політичних і регуляторних ризиків, прозорість процедур відбору та моніторингу проєктів, а також чітке визначення ролі міжнародної допомоги, публічних фінансів, кредитних механізмів, приватного капіталу й інструментів державно-приватного партнерства. У цьому сенсі фінансова архітектура енергетичної трансформації має бути не просто ресурсною основою реформ, а самостійним елементом публічного управління, оскільки саме через неї держава формує сигнали для ринку, визначає реальні пріоритети модернізації та впливає на те, які технології, території й управлінські моделі отримують розвиток. Для України це означає потребу переходу від переважно ситуативного фінансування відновлення до побудови багаторівневої інвестиційної системи, здатної поєднати короткострокові потреби енергетичної стабілізації з середньо- та довгостроковими завданнями структурної перебудови галузі.

Водночас самі по собі управлінські механізми й інструменти не гарантують успіху, якщо вони спираються на спрощене уявлення про перебіг енергетичного переходу [14]. Порівняльні індекси та рейтинги можуть виконувати орієнтаційну функцію, однак вони не здатні повною мірою віддзеркалити національну специфіку, нерівномірність реформ і локальні обмеження системи. Саме тому для України важливішими мають бути не позиції у формальних порівняннях, а реальні результати

трансформації: прискорення приєднання нових потужностей, узгодження розвитку мереж із динамікою генерації, підвищення гнучкості енергосистеми та узгодження ринкових стимулів із соціальними зобов'язаннями держави. Саме ці параметри більшою мірою віддзеркалюють реальну керованість переходу, ніж абстрактні індикатори.

Не менш суттєвим, проте часто недооціненим виміром публічного управління трансформацією енергетичної сфери є формування цілісної системи управління даними, без якої жодна стратегія, регуляторна модель чи інвестиційна програма не можуть бути достатньо точними, узгодженими й адаптивними. У сучасних умовах керованість енергетичного переходу залежить не лише від наявності політичної волі або фінансових ресурсів, а й від здатності держави, регулятора, операторів систем, місцевого самоврядування та інших учасників працювати на основі сумісної, актуальної та відкритої інформації про стан генерувальних потужностей, мережевої інфраструктури, балансування, локального попиту, втрат, резервів, технічних обмежень, рівня пошкоджень, темпів відновлення та фактичної динаміки підключення нових об'єктів [4; 11; 15]. Ідеться не просто про цифровізацію як технічне оновлення сервісів, а про створення повноцінної інформаційно-аналітичної архітектури публічного управління, у межах якої дані стають інструментом планування, координації, раннього виявлення ризиків і коригування рішень. Для України це має особливе значення, оскільки в умовах воєнних загроз, фізичного пошкодження об'єктів, нерівномірності регіонального відновлення та швидкого зростання ролі розподіленої генерації енергетична система стає значно складнішою з погляду спостереження, прогнозування й управління. Саме тому ефективне публічне управління в цій сфері потребує розвитку цифрових реєстрів енергетичної інфраструктури, прозорих систем обліку та звітності, механізмів міжвідомчого обміну інформацією, інтеграції енергетичних і просторових даних, а також створення єдиних підходів до оцінювання

стійкості, гнучкості та готовності територій до впровадження нових енергетичних рішень. Така система має забезпечувати не лише центральний рівень ухвалення рішень, а й розширювати аналітичні можливості регіонів і громад, що дедалі більше залучаються до планування локальної генерації, модернізації мереж, управління критичною інфраструктурою та реалізації проєктів енергетичної самодостатності. У цьому сенсі цифрова прозорість і якісна аналітика повинні розглядатися не як допоміжний елемент реформи, а як одна із базових передумов інституційної спроможності держави управляти енергетичною трансформацією в режимі постійної невизначеності, коли швидкість реакції, обґрунтованість рішень і здатність до своєчасного коригування політики стають не менш важливими, ніж сам зміст стратегічних цілей.

Із цього випливає, що значення зовнішнього інституційного середовища для України також не можна недооцінювати. Глобальне врядування у сфері відновлюваної енергетики створює додаткові можливості для координації, проте водночас зберігає свою фрагментованість, оскільки міжнародні інституції не усувають потреби у внутрішньому правовому та організаційному узгодженні. Це особливо важливо в умовах децентралізації ресурсів, цифровізації енергетики, зростання самогенерації та появи нових ринкових ролей, що вимагають адаптивного регулювання [13]. У такій ситуації справедливий енергетичний перехід доцільно розуміти як результат поєднання прямих дій держави (нормативних, фінансових, процедурних) із партнерськими механізмами залучення приватного сектору, а не як наслідок саморегуляції ринку. Саме тому українська енергетична трансформація має одночасно повоєнний, євроінтеграційний і кліматично орієнтований характер. Вона не обмежується відновленням пошкодженої інфраструктури, а передбачає глибше переосмислення моделі розвитку енергетичної системи, її інвестиційних пріоритетів, мережевої архітектури та технологічної

гнучкості. У цьому сенсі відбудова стійкої, вуглецево-нейтральної енергосистеми України потребує не лише зростання ролі відновлюваних джерел, а й структурного переорієнтування інвестицій та посилення здатності системи адаптуватися до змін попиту, ризиків і ринкових умов.

Паралельно з цим поглиблення інтеграції до енергетичного ринку Європейського Союзу, оновлення регуляторної бази, розвиток розподіленої генерації та посилення вимог до незалежності регулятора і корпоративного врядування формують нову рамку для всієї системи публічного управління в енергетичній сфері.

Проведений аналіз [1-17] дає підстави виокремити кілька взаємопов'язаних пріоритетів публічного управління трансформацією енергетичної сфери України: потребу синхронізувати безпекову та модернізаційну логіку енергетичної політики, щоб короткострокові рішення з відновлення інфраструктури не консервували технологічно застарілу модель галузі; забезпечити регуляторну стабільність для інвестицій у ВДЕ, розподілену генерацію, нагромаджувачі та мережі, зменшуючи процедурну невизначеність; послідовно розвивати багаторівневе енергетичне планування, у якому регіони й громади отримують не лише обов'язки, а й інструменти впливу; зробити механізми підтримки і доступу до ринку конкурентними, але водночас прозорими і соціально чутливими; а також застосовувати принципи справедливого енергетичного переходу не після ухвалення рішень, а на етапі їх проєктування через консультації, відкритість даних, запобігання конфлікту інтересів та справедливий розподіл вигод.

Вищесказане дозволяє визначити пріоритети трансформації публічного управління енергетичною сферою України. Так, поданий на рис. 2 розподіл показує, що короткостроковий горизонт закономірно визначається домінуванням безпекових і стабілізаційних завдань, тоді як у середньостроковій перспективі зростає значення структурної модернізації, розвитку мереж, нагромаджувачів та розподіленої генерації, тоді як у

довгостроковому вимірі пріоритетність дедалі більше зміщується в бік декарбонізації, кліматичної нейтральності та повної інституційної сумісності з європейським енергетичним простором.

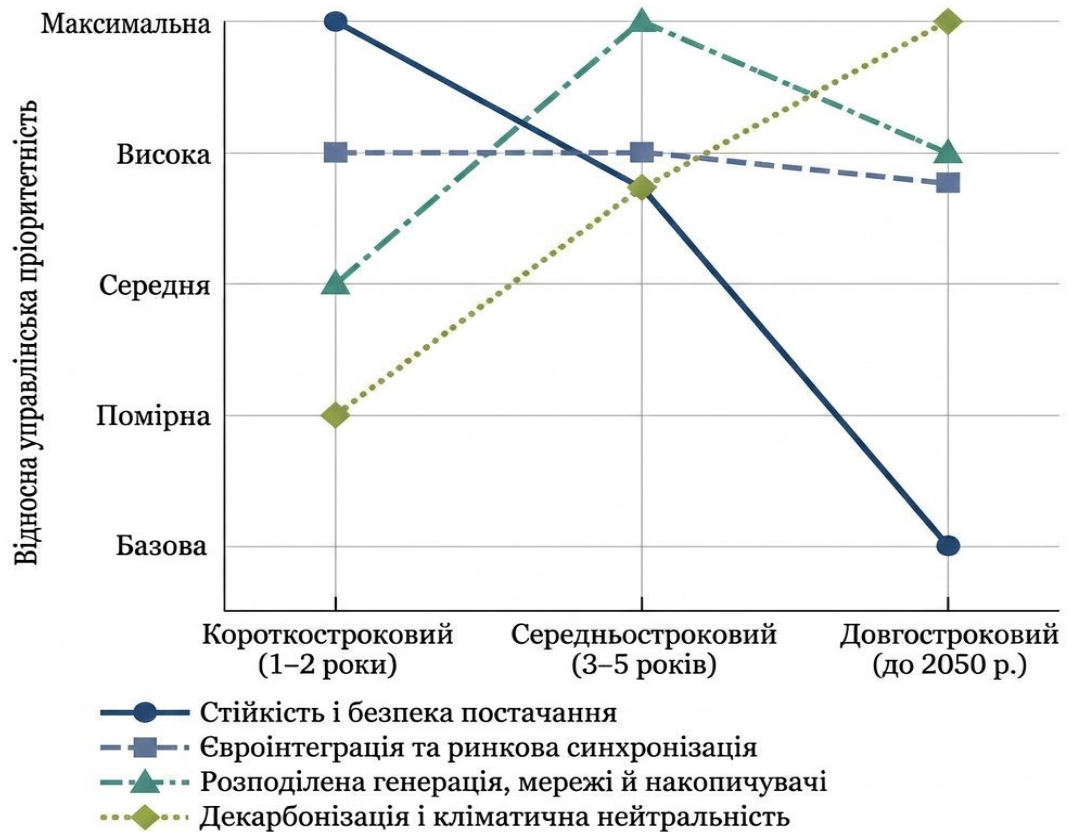

Рис. 2 Пріоритети публічного управління трансформацією енергетичної сфери України за часовими горизонтами

Джерело: укладено автором на основі аналізу [1-17]

Як бачимо, рисунок відбиває не лише часову послідовність пріоритетів, а й зміну панівної логіки публічного управління: від стабілізаційно-безпекової до структурно-модернізаційної та кліматично орієнтованої.

Водночас часовий вимір не вичерпує логіки публічного управління енергетичною трансформацією. Не менш важливим є оцінювання порівняльної значущості тих інструментів, за допомогою яких держава, регуляторні інституції та органи місцевого самоврядування здатні забезпечити практичну реалізацію визначених пріоритетів. Саме тому

доцільно окремо подати інструментальний контур трансформації, у межах якого ключове значення мають стратегічне планування, регуляторна стабільність, міжрівнева координація, механізми залучення інвестицій, прозорість процедур, цифровізація управління та участь громад.

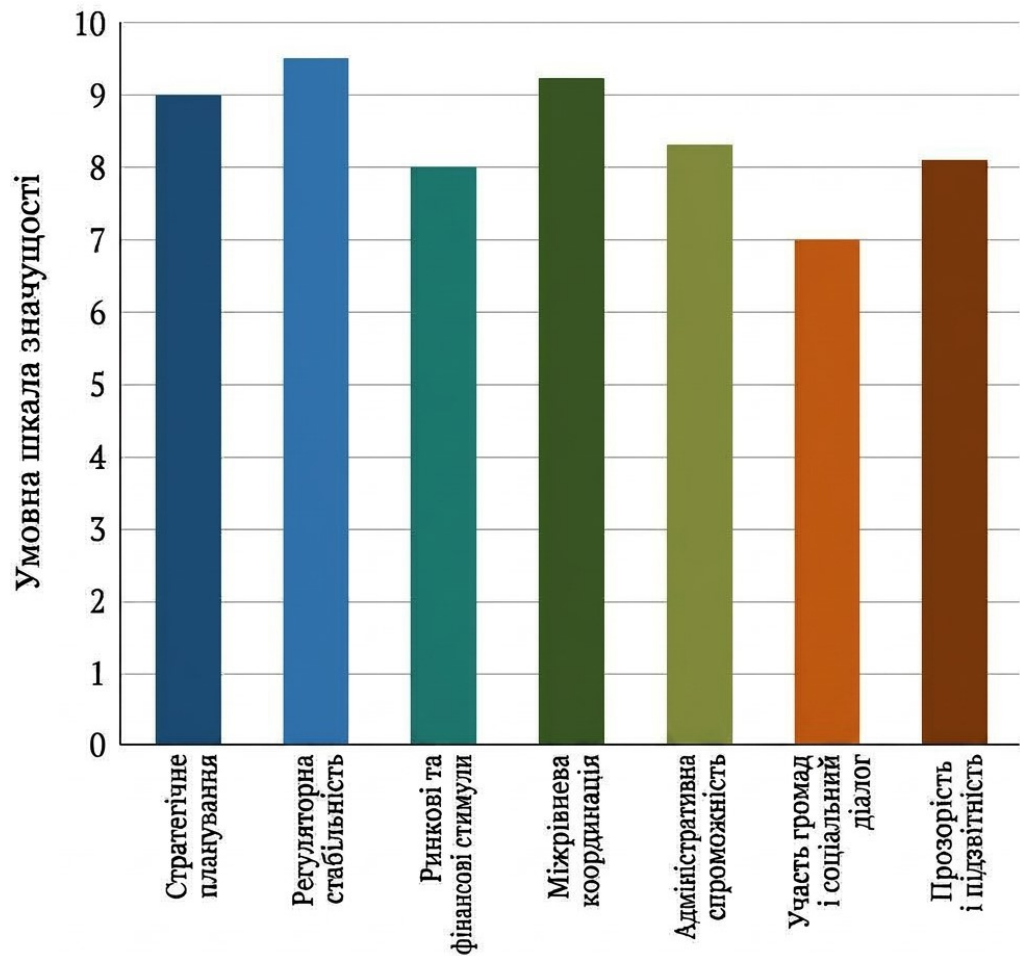

Рис. 3 Порівняльна значущість ключових інструментів публічного управління енергетичною трансформацією України

Джерело: укладено автором на основі аналізу [1-17]

Подане на рис. 3 співвідношення показує, що в українських умовах найбільшу значущість мають ті інструменти, що забезпечують не окремі рішення, а загальну керованість системи, а саме стратегічне планування, інституційна координація, регуляторна передбачуваність і прозорість процедур. Водночас механізми участі, цифровізації, локального енергетичного планування та соціальної чутливості не є другорядними, оскільки саме вони забезпечують адаптацію загальнонаціональної політики

до конкретних територіальних умов, підвищують легітимність трансформаційних рішень і знижують ризик відтворення нових нерівностей.

Таким чином, управлінська архітектура трансформації енергетичної сфери України має формуватися не як механічне поєднання окремих галузевих рішень, а як цілісна система публічного управління, у межах якої узгоджуються три взаємопов'язані логіки: безпека, розвиток і справедливість. Саме така постановка питання дає змогу розглядати енергетичну трансформацію не у вузькому техніко-економічному сенсі, а як комплексний інституційний процес, що охоплює стратегічне планування, регуляторне забезпечення, координацію інтересів, розподіл відповідальності та формування нових механізмів взаємодії між державою, ринком і суспільством.

У зазначеному контексті безпекова логіка визначає потребу гарантування стійкості постачання, захищеності критичної інфраструктури та здатності енергетичної системи функціонувати в умовах воєнних загроз, ринкової нестабільності й технологічних викликів. Водночас логіка розвитку зосереджує увагу на модернізації мережевої інфраструктури, розширенні розподіленої генерації, впровадженні систем нагромадження енергії, підвищенні гнучкості енергосистеми та посиленні її конкурентоспроможності в умовах європейської ринкової інтеграції. Своєю чергою, логіка справедливості передбачає, що енергетичний перехід має бути соціально збалансованим, інклюзивним і таким, що не відтворює нових форм нерівності, а навпаки забезпечує доступність енергетичних послуг, участь громад і справедливий розподіл вигод та витрат трансформації.

На нашу думку, поєднання цих трьох логік є принципово важливим, оскільки саме воно унеможлиблює відтворення структурних вразливостей попередньої моделі розвитку енергетики. Якщо повоєнне відновлення обмежиться лише відбудовою зруйнованих об'єктів без зміни підходів до публічного управління, країна ризикує відновити не стійку систему

майбутнього, а модифіковану версію старої централізованої моделі з її залежностями, дисбалансами та низькою адаптивністю. Натомість трансформаційний підхід передбачає, що відновлення має бути водночас модернізацією, а модернізація – інституційно керованим процесом, підпорядкованим довгостроковим публічним цілям. У цьому сенсі йдеться не лише про технологічне оновлення енергетичної бази, а про зміну самої логіки врядування, у якій пріоритет віддається не ситуативному реагуванню, а стратегічній послідовності, інституційній сумісності та випереджальному управлінню ризиками.

Звідси випливає, що результативність енергетичної трансформації визначатиметься не стільки кількістю ухвалених рішень, скільки якістю побудованої системи координації. Для цього потрібне чітке узгодження повноважень між центральними органами влади, регулятором, операторами систем, органами місцевого самоврядування, бізнесом і споживачами. Не менш важливою є наявність стабільних правил, що забезпечуватимуть інвестиційну передбачуваність, нормативну послідовність і довіру до державної політики. Саме тому інституційна спроможність, регуляторна незалежність, прозорість процедур та здатність до міжрівневої координації варто розглядати не як супровідні умови, а як базові передумови керованої енергетичної трансформації. Лише за таких обставин енергетична політика може виконувати не реактивну, а стратегічно-конструктивну функцію, спрямовану на формування нової моделі розвитку.

Для України енергетична трансформація має особливий характер, оскільки поєднує в собі завдання повоєнного відновлення, європейської інтеграції та кліматичної модернізації, особливої ваги набувають висновки UNECE щодо відбудови стійкої, вуглецево-нейтральної енергосистеми [16] та оцінки Energy Community стосовно реформування ринку, зміцнення регуляторної незалежності й інтеграції до європейського енергетичного простору [17]. Це означає, що публічне управління у цій сфері має бути

зорієнтоване не лише на компенсацію поточних втрат, а й на закладення довгострокових інституційних і технологічних передумов для формування нової енергетичної системи. Така система повинна бути більш стійкою до криз, більш відкритою до інновацій, більш чутливою до соціального виміру політики та більш сумісною з європейськими нормами врядування. Виходячи з цього, енергетична трансформація України постає як стратегічна перебудова всієї системи публічного управління, у межах якої вирішується не лише питання енергетичного балансу, а й питання державної стійкості, якості розвитку та соціальної згуртованості.

Висновки. Отже, трансформація енергетичної сфери України має розглядатися як цілісний напрям публічного управління, у межах якого поєднуються завдання безпеки, відновлення, розвитку та справедливості. Її зміст уже не зводиться до модернізації окремих потужностей чи запровадження нових технологій, а охоплює глибшу перебудову інституційних механізмів, моделей координації та принципів ухвалення рішень у сфері енергетики. Успішність цього процесу залежить від того, наскільки послідовно буде забезпечено взаємозв'язок між стратегічним плануванням, регуляторною стабільністю, багаторівневим врядуванням, інвестиційною передбачуваністю та участю громад. Саме така управлінська логіка дає змогу розглядати повоєнне відновлення не як повернення до попереднього стану, а як можливість для формування стійкішої, гнучкішої та технологічно сучаснішої енергетичної системи. Водночас європейська інтеграція та кліматична орієнтація енергетичної політики зумовлюють потребу дальшого наближення національних регуляторних підходів до стандартів прозорості, конкурентності, підзвітності та інституційної сумісності. За таких умов ключового значення набуває не кількість окремих рішень, а здатність держави забезпечити їх узгодженість, довгострокову послідовність і практичну реалізацію на всіх рівнях публічної влади. У цьому сенсі енергетична трансформація України постає як стратегічна

перебудова всієї системи публічного управління, від якості якої залежатимуть не лише параметри енергетичного балансу, а й загальна стійкість держави, спроможність до відновлення та якість суспільного розвитку.

Перспективним напрямом дальших досліджень є розроблення конкретних моделей інституційної координації, механізмів багаторівневого врядування та інструментів оцінювання ефективності публічного управління трансформацією енергетичної сфери України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Faridzad, A., Sim, C. H., Gek, J. C. S. & Yeo, K. H. K. (2026). Energy Transition and Governance : A Systematic Literature Review. *Progress in Energy and Environment*, 32 (1), 10-29. DOI: <https://doi.org/10.37934/progee.32.1.1029>. [in English]

2. Park, S. (2015). State renewable energy governance : Policy instruments, markets, or citizens. *Review of Policy Research*, 32 (3), 273-296. DOI: <https://doi.org/10.1111/ropr.12126>. [in English]

3. Sen, A. & Jamasb, T. (2024). The New Energy State : Offshore Governance Regimes for Renewables as Natural Resources. *The Energy Journal*, 45 (6), 61-77. <https://doi.org/10.1177/01956574241281565>. [in English]

4. Song, T., Li, H. & Feng, Z. (2024). Policy and market mechanisms for promoting sustainable energy transition : Role of government and private sector. *Economic Change and Restructuring*, 57 (4), 153. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10644-024-09734-6>. [in English]

5. Kühn, N. S. & Vasstrøm, M. (2024). A public administration perspective on wind power development : decision-making logic of local government officials. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 26, 205-217. DOI: <https://doi.org/10.1080/1523908X.2024.2321186>. [in English]

6. Wahab, A., Hasrul, M. & Syarifuddin, S. (2023). Administrative Challenges in Implementing Renewable Energy Policies in Public Administration

and Policy Effectiveness. *Journal Social Civilecial*, 1 (3), 160-171. URL: <https://surl.li/wusxno>. [in English]

7. Söylemez, D. I. & Söylemez, A. (2024). Governance frameworks for renewable energy development : energy transition and public governance. *Revista de Gestão Social e Ambiental*, 18 (11), 1-19. DOI: <https://doi.org/10.24857/rgsa.v18n11-110>. [in English]

8. Loni, R. & Pavlovic, S. (2024). Developing renewable energy sources: Enhancing energy governance for a sustainable future. SimTerm Proceedings 2024. *Renewable energy sources*, 67-75. DOI: <https://doi.org/10.5937/SimTerm24067L>. [in English]

9. Sovacool, B. K., Brugger, H., Brunzema, I., Dańkowska, A., Wemyss, D., Vernay, A. L., ... & Rogge, K. S. (2023). Social innovation supports inclusive and accelerated energy transitions with appropriate governance. *Communications Earth & Environment*, 4 (1), 289. DOI: <https://doi.org/10.1038/s43247-023-00952-w>. [in English]

10. Robinson, M. and de Vibe, M. (2024) Working Paper 53 : Good governance and the just transition : Implications for renewable energy companies. *Basel Institute on Governance Working Papers*, (53), 58. DOI: <https://doi.org/10.12685/bigwp.2024.53.58>. [in English]

11. Mathieu, E. & Valenzuela, J. M. (2025). The governance of renewable energy auctions : A multidimensional comparative policy analysis. *Journal of Comparative Policy Analysis : Research and Practice*, 27 (1), 39-61. DOI: <https://doi.org/10.1080/13876988.2024.2405589>. [in English]

12. Rayman-Bacchus, L. M. & Walsh, P. R. (2025). Energy transition governance models and uncertainty : Comparative examination of the World Energy Council ETI framework. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 220, 115887. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2025.115887>. [in English]

13. Lougsami, A. Shaping the Global Governance of Renewables : A Comparative Institutional Analysis. URL: <https://surl.li/ygxtfp>. [in English]

14. Dutra, J., Vasconcelos, J. Energy Transition Governance : Addressing the new governance of the industry, and the regulatory challenges. URL: <https://surl.li/nkamph>. [in English]

15. Innovating Governance for a Just Energy Transition : Enhancing Public Policies for Private Sector Participation. URL: <https://surl.li/jtlmsv>. [in English]

16. Ukraine Energy Market Observatory : *Quarterly Report* Q4 2025. URL: <https://surl.li/qcnaqw>. [in English]

17. Rebuilding Ukraine with a Resilient, Carbon-Neutral Energy System. URL: <https://surl.li/gyhqlj>. [in English]

Дата першого надходження статті до видання: 19.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026